

Kosman, Marcelli

"Der Braun schweiger Stadtschreiber Gerwin von Hameln und seine Bibliothek", Anette Haucap-Nass, Wiesbaden 1995 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 88/3-4, 586

1997

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Anette H a u c a p - N a s s, *Der Braunschweiger Stadtschreiber Gerwin von Hameln und seine Bibliothek*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1995, in Kommission, s. VII + 376.

Środowisko badawcze Dolnej Saksonii w porę pomyślało o upamiętnieniu przypadającej na 1996 r. pięćsetnej rocznicy zgonu pisarza miejskiego z Brunzswiku, Gerwina von Hameln, który należał do znanych w wieku XV postaci w życiu publicznym miasta, był człowiekiem o szerokich zainteresowaniach kulturalnych, właścicielem liczącego 336 tomów księgozbioru. Pod patronatem Wydziału Historyczno-Filologicznego uniwersytetu w Getyndze (autorka związana jest z Działem Rękopisów tamtejszej Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek) została bowiem w 1990 r. przygotowana dysertacja, ogłoszona w roku jubileuszowym przez inną czołową instytucję naukową wspomnianego kraju związkowego RFN, Herzog August Bibliothek, jako tom VIII serii „Wolfenbütteler Mittelalter-Studien”.

Dzieło ma przejrzystą strukturę, która ukazuje postać uczonego sekretarza miejskiego i jego zbiory, opatrzone jest obszernym aneksem źródłowym, zawiera szczegółową bibliografię, tablicę genealogiczną oraz indeks rzeczowo-osobowy. Nie poskapiono miejsca integralnie związanym z tekstem ilustracjom zaczerpniętym niemal w całości z Herzog August Bibliothek oraz Stadtbibliothek Braunschweig; zawierają one fragmenty księgozbioru, własnoręczne zapiski Gerwina, ukazują oprawę jednego z dzieł oraz fotografię budowli, w której były przechowywane. Specjalne miejsce w publikacji zajmuje obszerna część VII (Katalog, s. 159-279), w której autorka zestawiała rękopisy (23), inkunabuły (113) oraz tytuły zrekonstruowane (35).

Zasadnicze wywody (poprzedzone zwięzłym wprowadzeniem — część I) zawierają obszerne części (II, s. 4-48; III, s. 49-131), poświęcone biografii Gerwina von Hameln oraz zawartości jego zbioru. Pierwsza ukazuje go na tle środowiska rodzinnego, odtwarza *curriculum vitae*, edukację, zainteresowania, karierę zawodową a szczegółowo omawia testament, bo przecież tu istnieje pełna podstawa źródłowa, gdy wcześniej trzeba było odtwarzać pieczołowicie kolejne fakty z ułamkowo potwierdzonych elementów. Ostatnia wola została spisana w narzeczu dolnoniemieckim 23 września 1495, kiedy przekroczył osiemdziesiątkę (urodził się w 1414 r.), na krótko przed śmiercią, zmarł bowiem 2 grudnia tego samego roku; stanowi ona prawdziwą kopalnię informacji o samym testatorze i jego epoce. Trzeci imienia, potomek znanej w mieście rodziny, studiował w Lipsku, karierę notariusza rozpoczął w swojej diecezji (Hildesheim), od 1438 r. niemal do końca długiego życia zajmował odpowiedzialne stanowisko pisarza miejskiego w Brunzswiku.

Cierpliwie, wielkim nakładem sił odtworzony księgozbiór pozwala wystawić wysoką notę jego właścicielowi, człowiekowi o wszechstronnych zainteresowaniach — gromadził bowiem w owej przełomowej epoce między średniowieczem i czasami nowożytnymi literaturę religijną (czasy soborowe, narastanie haseł reformacyjnych), prawniczą, historyczną, teksty gramatyczne i słowniki, medyczne i astrologiczne, specjalne zaś miejsce w jego kolekcji zajmowali autorzy antyczni i wczesnohumanistyczni. Autorka pokusiła się też o odtworzenie jej zaginionej części. Analiza zapisek na marginesach pozwoliła jej ukazać Gerwina jako czytelnika (część IV, s. 132-136), losy zbiorów oraz ich miejsce w swoich czasach (części V i VI, s. 137-158).

Dzieło A. H a u c a p - N a s s zainteresuje nie tylko historyka i bibliotekoznawcę, ale również przedstawicieli innych dyscyplin, zwłaszcza filologa, prawnika i teologa. Wartościowa seria wydawnicza powiększyła się dzięki niemu o temat dotyczący najbliższego jej inicjatorom obszaru północnych Niemiec u schyłku wieków średnich.

M.K.